Literatura catalana

Pere Calders (lectures anteriors)

Exercicis · 18 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

OPCIÓ B

1. En molts contes d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders, el narrador és un personatge que sovint és també el protagonista de la història. Descriviu el caràcter d'aquests narradors amb almenys tres trets definitoris, i poseu un exemple de cada tret a partir de contes del llibre.

[3 punts]

2. PAU 2017 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu aquest fragment del conte «La rebel·lió de les coses», d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) El context narratiu en què s'inscriu el fragment.

b) La reacció del narrador i de la gent davant el fet extraordinari que s'hi narra.

c) Els elements de crítica social i de reflexió sobre el comportament humà.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

La rebel·lió de les coses

Quan la gent va sentir que les cases cruixien (poc, la veritat) es va esverar granment, per la por, tan justificada en aquelles circumstàncies, que el ciment arribés a travessar una hora baixa. Tothom va sortir al carrer, just amb el que duia al damunt i, encara, aguantant-se la indumentària amb les mans per no ensenyar les estructures que una falsa modèstia qualifica de misèries. Es van formar unes corrues enormes, multituds que emprenien el camí de la muntanya guiades per l'instint del retorn a la naturalesa. Tres o quatre temes de conversa animaven la marxa. Les lamentacions ocupaven el primer lloc, perquè queixar-se no vol un gran esforç, i després venien les preguntes d'actualitat, de trepidant interès públic. Aquella pertorbació era local o internacional? No podien saber-ho, ja que la plaga havia posat fora de servei les comunicacions de tota mena i, d'altra banda, des del dia abans no arribaven viatgers: els aeròdroms eren deserts, les estacions buides, les carreteres sense vehicles.

Els grups més amatents formulaven hipòtesis, com per exemple que allò ja es veia venir, degut a la febre industrialitzadora dels països subdesenrotllats i a la pressa de prosperar sense engaltar. No era estrany —segons aquesta versió— que les coses construïdes sense un control de qualitat s'haguessin aclofat plegades.

La precipitada reincorporació a la naturalesa fou un trasbals. L'home s'havia desavesat de conèixer l'herba, no distingia la bona de la dolenta i ja no podia pasturar amb garanties. Tampoc no era caçador (en general), ni bon buscador d'aigua, s'havia convertit en un ésser mal adaptat a la intempèrie i, sense farmàcies a prop, tot li feia cremor d'estómac i tot se li infectava. En poques setmanes van haver-hi moltes morts. «Ja se sap», deien els vius. «És la típica selecció natural: en moments de forta crisi, els dèbils desapareixen.» Aquesta idea els deixava íntimament satisfets, trobaven que la naturalesa sabia triar. I ja que entraven en una fase d'especulació biològica, es feien venir bé els pensaments per anar a parar a la conveniència de reproduir-se. «L'instint de conservació de l'espècie ens farà anar de bòlit», deien, fingint hipòcritament que la possibilitat els amoïnava. Considerant l'estat d'emergència, van deixar de banda la nosa de la moral, segurs que després, amb més calma, tindrien temps d'arreglar-se unes lleis que els empararien la conducta.

Així, doncs, com que estaven desenganyats de l'artesania i dels treballs constructius en general —ja ningú no es fiava de la indústria— es van dedicar de ple a propagar-se sense manies, d'una manera silvestre i despreocupada. I, comptat i debatut, van descobrir que sense necessitat de tanta maquinària, allò també els distreia i els divertia cosa de no dir.

3. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Comenteu aquests fragments del conte «La societat consumida», d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

***a*)** El títol i el tema del conte, en relació amb la visió de la societat que vol donar l'autor.

***b*)** El personatge de l'oncle Oleguer: què obté i per què.

***c*)** Les característiques de la narrativa de Calders que podem observar en el text.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

La societat consumida

Vam saber que ens havíem de posar l'anella al nas pels volts de l'envestida inicial de la primavera. El rumor corria de feia temps, però amb discrepàncies: els uns deien que seria obligatori i els altres que seria facultatiu, amb avantatges de desgravació fiscal per als obedients. Al final, va resultar un entremig, ja que els legisladors ho deixaven a criteri dels ciutadans, tot advertint-los lleialment que als qui no es posessin l'anella els seria difícil d'obtenir el passaport, no cobrarien punts i les vacances d'estiu i de Setmana Santa els serien fixades com a recuperables. El to del Butlletí era sec, sense aviciadures, per bé que amb un estimable toc humanitari, ja que deia (ben clar) que les delegacions d'hisenda cobrarien el cost estricte de l'anella i no pas la feina de col·locar-la, de manera que la perforació del nas i l'anestèsia sortirien de franc. En la pràctica, va resultar que per tenir dret a l'esterilització prèvia calia adquirir una pòlissa a benefici dels orfes de la marina.

L'oncle Oleguer, que era una mostela i sempre anava al davant o empenyia per ésser dels primers, va tenir l'anella quan tot just començava a parlar-se'n. Era accionista d'una fàbrica d'embalatges que obtingué el contracte per a enviar les anelles a tot el país, i es va espavilar per quedar-se un dels models que havien enviat del centre per tal de calcular la forma i la cubicació de les caixes. Era una anella-pilot d'acer inoxidable, amb una sentència llatina que, a cuita-corrents, es podria traduir així: «Segons el vent, les veles». L'oncle Oleguer ens va explicar que hi hauria liberalitat en qüestió de tria de materials, o sigui que els benestants i les dones —dit amb aquesta barreja i a ull nu— podrien optar (a més del material bàsic) entre la plata, l'or i el platí, sempre, naturalment, a condició de pagar la diferència. Això, per un insondable misteri, va agradar.

[…]

Resumint, el dia vint-i-set d'abril va sortir la disposició formal i tres setmanes després s'iniciaren les cues a les comissaries i a les delegacions corresponents. I aparegué pels carrers la figura familiar dels ciutadans amb l'anella al nas, pulcres, generalment ben vestits, amb un nivell de vida expressat per la bona qualitat de la roba i la noblesa metàl·lica del petit cèrcol encastat en plena cara, gairebé sempre d'aliatges fins. Algunes senyores, fascinades per un anunci que es prodigà a les revistes de modes, s'arriscaren a exhibir un model d'anella amb diamants, de molt vestir i de preu elevat. Els posaven unes multes considerables, però no tant com les que aplicaven als elements progressistes que, a manera de protesta, duien unes anelles de plàstic antireglamentàries, subversives, inspirades en l'art pobre.

[…]

Tot això són divagacions i el que cal és tornar a les anelles. L'oncle Oleguer no s'estava de dir que anàvem bé, que només calia sortir al carrer i mirar per adonar-se que ens incorporàvem amb molta personalitat a la civilització occidental d'última hora. Però si se l'observava amb atenció, no se'l veia convençut. Tenia un rosec, li sortia a flor de pell l'esperit emprenedor contrariat i formulava sordes protestes perquè ja es coneixien dades sobre el volum de negoci que representava el contracte de fabricació de les anelles. Uns guanys fabulosos! I era absurd que aquesta prebenda hagués anat a parar lluny de les zones industrials costeres, per a improvisar un nucli manufacturer en indrets sense tradició ni tècnics ni mà d'obra especialitzada. Es començaven a sentir les conseqüències: les anelles sortien amb rebaves, hi havia sèries senceres que ajustaven malament

i, a més, arribaven amb retard als centres de distribució i col·locació, originant recàrrecs injustos aplicats als ciutadans que no duien l'anella perquè no l'havien trobada a temps i no pas perquè no tinguessin ganes de complir.

Per tant, la indignació de l'oncle Oleguer era lícita. Així anaven les coses, per culpa del favoritisme i del frenesí burocràtic, i el meu parent no era home que cedís ni es deixés atropellar, per mica que pogués comptar amb la palanca de vies autoritzades. Començà a bellugar-se, va anar a veure a l'un i a l'altre (institucions i persones), fins que aconseguí el que semblava impossible: que nosaltres mateixos ens fabriquéssim les anelles. I que consti que l'oncle Oleguer no es va deixar dur per cap interès personal —no tenia cap connexió amb la metal·lúrgia—, sinó pel seu amor als orígens. Cal dir que va trobar eco i solidaritat, ja que aquestes coses no s'aconsegueixen mai sense que tothom ajudi poc o molt. És el que deia l'oncle:

—A mi no m'hi anava ni m'hi venia res, perquè la meva participació en els embalatges em rendeix igual tant si es fan les peces aquí com a fora. Però no m'agrada que ens trepitgin.

I amb un estremiment que li feia tremolar l'anella, afegia:

—Amb nosaltres no s'hi pot jugar.

Etiqueta del corrector/a

Etiqueta identificadora de l'alumne/a

4. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu el conte «Invasió subtil», del recull *Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

***a*)** El títol i el tema del conte.

***b*)** El punt de vista narratiu, la personalitat i el llenguatge del narrador, i el contrast entre la realitat i la seva percepció.

***c*)** La relació, temàtica o de plantejament, amb altres contes del llibre.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Invasió subtil

A l'Hostal Punta Marina, de Tossa, vaig conèixer un japonès desconcertant, que no s'assemblava en cap aspecte a la idea que jo tenia formada d'aquesta mena d'orientals.

A l'hora de sopar, va asseure's a la meva taula, després de demanar-me permís sense gaire cerimònia. Em va cridar l'atenció el fet que no tenia els ulls oblics ni la pell groguenca. Al contrari: en qüestió de color tirava a galtes rosades i a cabell rossenc.

Jo estava encuriosit per veure quins plats demanaria. Confesso que era una actitud pueril, esperant que encarregués plats poc corrents o combinacions exòtiques. El cas és que em va sorprendre fent-se servir amanida —«amb força ceba», digué—, cap i pota, molls a la brasa i ametlles torrades. Al final, cafè, una copa de conyac i una breva.

M'havia imaginat que el japonès menjaria amb una pulcritud exagerada, irritant i tot, pinçant els aliments com si fossin peces de rellotgeria. Però no fou pas així: l'home se servia del ganivet i la forquilla amb una gran desimboltura, i mastegava a boca plena sense complicacions estètiques. A mi, la veritat, em feia trontollar els partits presos.

D'altra banda, parlava el català com qualsevol de nosaltres, sense ni l'ombra de cap accent foraster. Això no era tan estrany, si es considera que aquesta gent és molt estudiosa i llesta en gran manera. Però a mi em feia sentir inferior, perquè no sé ni un borrall de japonès. És curiós de constatar que, el toc estranger a l'entrevista, l'hi posava jo, condicionant tota la meva actuació —gestos, paraules, entrades de conversa— al fet que el meu interlocutor era japonès. Ell, en canvi, estava fresc com una rosa.

Jo creia que aquell home devia ésser representant o venedor d'aparells fotogràfics, o de transistors. Qui sap si de perles cultivades… Vaig provar tots aquells temes i ell els apartà amb un ample moviment del braç. «Venc sants d'Olot, jo», digué. «Encara hi ha mercat?», vaig preguntar-li. I em va dir que sí, que anava de baixa però que ell es defensava. Feia la zona sud de la Península, i va afirmar que, així que tenia un descans o venien dues festes seguides, cap a casa falta gent…

—No hi ha res com a casa! —reblà amb un aire de satisfacció.

—Viviu al nostre país?

—I doncs? On voleu que visqui?

Sí, és clar, són rodamons i es fiquen per tot arreu. Me'l vaig tornar a mirar i asseguro que cap detall, ni en la roba ni en la figura, no delatava la seva procedència japonesa. Fins i tot duia un escut del Club de Futbol Barcelona a la solapa.

Tot plegat era molt sospitós, i em va capficar. La meva dona s'havia fet servir el sopar a l'habitació, perquè estava una mica empiocada; vaig contar-li l'aventura, adornant el relat amb les meves aprensions: si molt convé, es tractava d'un espia.

—I d'on ho has tret que és japonès? —em preguntà ella.

Vaig riure, potser no de bona gana, compadit de la seva innocència.

—Els conec d'una hora lluny… —vaig contestar-li.

—Que vols dir que n'has vistos gaires?

—No, però els clisso de seguida!

—T'ho ha dit, ell, que era japonès?

—Ni una sola vegada. Són astuts…

—T'ho ha dit algú?

—Ningú no m'ha dit res, ni falta que em fa. Tinc l'instint esmoladíssim!

Ens vam barallar. Sempre em burxa dient-me que sóc malpensat i que qualsevol dia tindré un disgust dels grossos. Com si no em conegués prou! Sembla que es complagui a no raonar i és d'una candidesa increïble.

Aquella nit vaig dormir poc i malament. No em podia treure el japonès del cap. Perquè mentre es presentin tal com són, amb la rialleta, les reverències i aquella mirada de través, hi haurà manera de defensar-se'n. Així ho espero! Però si comencen a venir amb tanta de simulació i d'aparat ful, donaran molta feina.

5. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu de manera concisa el tipus d'humor del recull *Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders, i els mecanismes que fa servir l'autor per a crear-lo, i digueu amb quina visió del món es relaciona aquest tipus d'humor. Aporteu-ne almenys dos exemples rellevants.

[2 punts]

6. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu aquests fragments del conte «Vinc per donar fe», d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) El tema del conte i la relació entre els fets esdevinguts i la percepció que en té el narrador. Feu atenció a la funció narrativa del periodista.

b) La personalitat i l'actitud del narrador i dels altres personatges.

c) El tipus de llenguatge usat i el paper de les formalitats legals en relació amb el tema.

d) La relació amb altres contes del llibre. Fixeu-vos, sobretot, en el tema i la manera de tractar-lo.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Vinc per donar fe

Quan van dir-me que al poble hi havia un vampir, vaig preocupar-me de seguida per la meva cosina Amèlia. Ella era una dona predestinada que agafava totes les passes i, quan perdia l'equilibri, es produïa unes fractures complicades, veient-se-la sovint enguixada, maldant per fer vida normal enmig del sofriment. Aquesta era la seva virtut: la punya contra l'adversitat i, per dir-ho en termes vulgars, se la buscava sempre. A més, a desgrat de pecar de grossa, tenia una blancor espiritual, una transparència de cutis que cridava l'atenció; a mi, personalment, no m'atreia, però es comprèn que un vampir s'hi pogués il·lusionar.

—Amèlia —vaig dir-li—: mentre no cacin aquest tipus procura no sortir de casa. Acosta't al braser i fes mitja, estigues quieta, que nosaltres ja et portarem tot el que et faci falta.

Em sortí replicant que ella no estava per històries i que el nostre no era clima de vampirs. En això tenia raó i ja se n'havia parlat pel poble; en canvi, els vells deien que la culpa era de les proves atòmiques, que ja en un altre ordre ocasionaven canvis en les estacions i afectaven el règim de pluges.

El cert era que el vampir, en poc més d'una setmana, s'havia xuclat el noi mitjà del flequer (que estudiava el tercer any de batxillerat) i una noia mig baldada que tenia fama per la seva traça a brodar coixineres. Estàvem esverats perquè delictes així, a desgrat d'alterar l'ordre, no es persegueixen d'ofici i les forces vives se'l volien treure del damunt, passant-lo a la Creu Roja o al braç eclesiàstic.

La cosina Amèlia no s'immutava. Dia per altre, de cara al vespre, venia a portar galetes als nens, amb el vici de pujar l'escala a les fosques. Com més advertiments li fèiem, era pitjor.

Un dissabte, vam sentir un gran renou que feien uns veïns que tornaven del cinema. La senyora va començar a xisclar i tots vam sortir a veure què passava, per a presenciar un espectacle tètric: estès de biaix en un replà, hi havia el cadàver de la cosina Amèlia. Hi ha maneres de dir que s'acuden a falta d'altres, però no era pròpiament un cadàver, sinó una mena de bossa de plàstic mal inflada, amb tot de galetes escampades pel voltant. Les faccions de la meva parenta s'endevinaven entre plecs d'una matèria exànime.

[…]

La minyona la va pujar i la col·locàrem damunt unes posts amb cavallets que havia fet construir per al tren elèctric dels nens. Encenguérem tots els llums del pis, sense reparar en despeses, perquè aquests éssers abominables (pobra Amèlia, si em sentia!) temen la claror i vam començar una nit neguitosa, plena de sobresalts.

[…]

Els nens es van excitar i es negaren rotundament a ficar-se al llit. Com que la seva vida era més aviat monòtona (de casa a l'escola, de l'escola a casa, fins a les vacances d'estiu) no em vaig veure amb cor de privar-los d'aquella sortida de rutina. I el gran, que és molt estudiós i ha llegit força, fou el primer en tocar de peus a terra.

—La manera d'acabar amb els vampirs —afirmà— és clavar-los una estaca ben punxeguda al pit i, per lligar-ho, tallar-los el cap.

[…]

—No obstant això —afegí [el veí]— la meva presència serà útil. En la impossibilitat de trobar un notari a aquestes hores, s'ha d'estendre una acta signada per dos testimonis. Jo faig un…

Acordàrem que l'altre podia ser la portera, que ens devia moltes atencions. Maldà, es resistí aferrant-se al pom de la porta, però li prometérem cinc pessetes i es blegà.

[…]

Malgrat tot em van complaure i arribà el moment de la meva intervenció. A mi em costa decidir-me, però quan ho faig és molt difícil que em puguin aturar. Un altre qualsevol, pusil·lànime com jo sóc, agafaria l'estaca amb les mans tremoloses, cloent els ulls per a clavar a cegues. Jo no. Lúcid, serè, vaig buscar l'indret del cor i feina hi hauria hagut per a fer-me tornar enrere.

—Amèlia, nena, és pel teu bé —vaig dir amb una veu pausada i clara.

Esquivant els ossos, vaig travessar-la amb tanta força que l'estaca es despuntà en trobar la fusta de la taula. El cos féu una lleugera convulsió, que segons el veí era deguda a que la bèstia que la meva cosina portava a dins espernegava. Encara bo!

[…]

Aquesta devia ésser la fi del vampir, perquè no tornà a causar molèsties i no se n'hauria parlat més de no ser per un periodista de Barcelona que vingué al poble per a fer-ne un reportatge. Embolicà una cosa tan diàfana com la que acabo d'explicar parlant amb les comares, preguntant, escatint, sense ni tan sols respectar el dolor de les famílies perjudicades, inventant novel·les prescindint del mal que feia. Segons ell, el noi del flequer i la noia mig baldada havien mort per deficiències de la nutrició i la meva cosina es desmaiava amb freqüència. Amb els altres em guardaré prou de ficar-m'hi, però allò de l'Amèlia era calumniós: en tota la seva vida (i ja passava dels quaranta) només s'havia desmaiat tres o quatre vegades, per la seva mania d'encotillar-se. Hi ha gent que parloteja i el mal que sembra queda. Si jo fos aprensiu, tindria el rosec d'haver-me carregat l'Amèlia. Jo, que l'estimava com a una germana!

7. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 3 (Opció B)

3. Comenteu el conte «Tot esperit», d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

***a*)** L'actitud del narrador davant la visita dels inspectors (relacionant-la amb el punt de vista narratiu) i la visió de la condició humana i de la societat que se'n desprèn.

***b*)** Com hi són tractats els temes de la literatura fantàstica.

***c*)** La relació, temàtica o de plantejament, amb altres contes del recull.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Tot esperit

Vaig rebre un imprès a mitjan setembre, i a primers d'octubre em van venir a veure dos inspectors joves, un xicot i una noia.

Els va bastar poca conversa per a dir-me que jo era un fantasma, i que no m'espantés, perquè no era pas sol. M'explicaren que nous mètodes estadístics posaven al descobert una gran quantitat de casos d'aquest peculiar estat civil.

Jo estava serè («vaporós», em digueren ells) i encara no em sentia esverat.

—¿I què passa, doncs, amb la meva dona i els meus fills i amb la vida que porto?

«No res. Són imaginacions vostres», em replicaren.

—Bé, sí… Però i ells, els meus parents?

«Se us imaginen a vós», van respondre'm. Se'ls veia molt segurs i no paraven de repetir-me que, de moment, no hi havia motius de preocupació. Tant m'ho digueren que a l'últim em va venir suor freda. La noia inspectora em volgué tranquil·litzar una vegada més i em donà uns quants cops amistosos a l'esquena; va sonar com si algú piqués un núvol amb els artells (el que pot l'aprensió).

—Podeu donar gràcies de no ser un vampir —em digué—. Això sí que és un desfici constant i un perill per a la família. Veiem cada quadre! Vós, almenys, no feu mal a ningú.

—I com m'he de comportar?

—Com si tal cosa. Amb naturalitat, i tot pensant que la fantasmagoria d'ara ja no és com la d'abans.

Els vaig acompanyar fins a la porta, i pel camí els remerciava per la conformitat que provaven de dur-me. Però de retorn al menjador, vaig comprovar (ficant-me la mà a la pitrera) que entre la camisa i el cos hi tenia una separació de ben bé dos travessos de dit.

Etiqueta del corrector/a

Etiqueta identificadora de l'alumne/a

8. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. Molts contes d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders, comencen amb un esdeveniment insòlit que crea una situació anòmala. Expliqueu com hi reaccionen els personatges que en són víctimes i exemplifiqueu-ho amb tres contes del recull. Tingueu en compte quina visió del món i de la humanitat se'n desprèn, si hi ha cap element de crítica social i quin paper hi té l'humor.
[3 punts]

9. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1. Expliqueu tres característiques que defineixin els personatges (especialment els narradors) d'*Invasió subtil i altres contes*, de Pere Calders, i exemplifiqueu-les amb tres contes del recull. Tingueu en compte la seva actitud davant el poder, la relació amb l'altra gent i la reacció davant les situacions insòlites.
[3 punts]

10. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1. A *Cròniques de la veritat oculta*, de Pere Calders, es repeteixen motius com les mans, el crim, la casa, els promesos i el festeig, el viatge, el circ i el teatre, entre altres. Trieu quatre d'aquests motius, expliqueu quin significat tenen o què simbolitzen i aporteu l'exemple d'un conte per a cadascun.
[3 punts]

11. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1. El crític Pep Paré ha dit que a *Cròniques de la veritat oculta*, de Pere Calders, els personatges, enfrontats a uns fets que van més enllà de la lògica convencional, «són presentats com a éssers sense profunditat psicològica que naveguen entre l'astorament, la revolta i l'acceptació d'aquesta realitat extraordinària». Expliqueu aquesta afirmació i digueu dues característiques generals més dels personatges del recull, amb exemples concrets provinents dels contes.
[3 punts]

12. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

2. Els personatges dels contes del recull *Cròniques de la veritat oculta*, de Pere Calders, parteixen sovint d'una situació que es veu pertorbada per la irrupció d'algun fet que trenca les normes de la lògica. Expliqueu com reaccionen els personatges del recull, quines característiques tenen i exemplifiqueu-ho a partir d'un conte que us sembli significatiu.
[2 punts]

13. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1. Es diu que molts dels contes de Pere Calders presenten una situació d'estabilitat inicial que es veu trasbalsada per l'aparició d'un fet extraordinari que la modifica radicalment. Els contes de *Cròniques de la veritat oculta* en forneixen molts exemples. Trieu un conte d'aquest recull i expliqueu-lo de manera que quedin clars els tres aspectes següents: la situació de tranquil·litat inicial, l'aparició del fet trasbalsador i els efectes que tindrà sobre els personatges.
[3 punts]

14. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2. Els personatges dels contes del recull *Cròniques de la veritat oculta*, de Pere Calders, viuen uns fets que entren en contradicció amb la lògica i la racionalitat. A partir de la vostra lectura del recull, expliqueu dues de les tipologies en què, a grans trets, es poden classificar els fets inversemblants o extraordinaris amb els quals topen els personatges de Pere Calders, i doneu-ne, per a cadascuna, l'exemple d'un conte en què apareix.
[2 punts]

15. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. El crític Joan Melcion ha dit dels personatges de Pere Calders que són «éssers plans, mancats de voluntat i desproveïts de capacitat de reacció davant els fets més extraordinaris, lligats sempre al seu particular codi de seguretats, fora del qual apareixen com a criatures desvalgudes, immobilitzades en la perplexitat». Comenteu, d'una banda, el sentit de les paraules de Joan Melcion en relació amb els personatges de *Cròniques de la veritat oculta*, de Pere Calders, i, de l'altra, expliqueu dos trets generals més que caracteritzin els personatges del recull; aporteu-ne alguns exemples concrets extrets de la lectura dels contes.
[3 punts]

16. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

2. En l'obra *Cròniques de la veritat oculta*, de Pere Calders, hi ha un seguit de motius, conceptes i situacions que es repeteixen amb una certa regularitat. Citeu-ne almenys dos, i expliqueu el/s conte/s en què apareixen i el que simbolitzen.
[2 punts]

17. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu el conte següent de Pere Calders. Tingueu presents, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) els personatges que apareixen en la història i la reacció que tenen davant del fet extraordinari;

b) el tractament de la realitat que es desprèn del conte;

c) el punt de vista narratiu i les tècniques narratives emprades per l'escriptor.

[5 punts: 3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

L'arbre domèstic

En aquesta vida he tingut molts secrets. Però un dels més grossos, potser el que estava més en pugna amb la veritat oficial, és el que ara trobo oportú d'explicar.

Un matí, en llevar-me, vaig veure que en el menjador de casa meva havia nascut un arbre. Però no us penseu: es tractava d'un arbre de debò, amb arrels que es clavaven a les rajoles i unes branques que es premien contra el sostre.

Vaig veure de seguida que allò no podia ésser la broma de ningú, i, no tenint persona estimada a qui confiar certes coses, vaig anar a trobar la policia.

Em va rebre el capità, amb uns grans bigotis, com sempre, i duent un vestit l'elegància del qual no podria explicar, perquè el tapaven els galons. Vaig dir:

—Us vinc a fer saber que en el menjador de casa meva ha nascut un arbre de debò, al marge de la meva voluntat.

L'home, vós direu, es va sorprendre. Em va mirar una bona estona i després digué:

—No pot ésser.

—Sí, és clar. Aquestes coses no se sap mai com van. Però l'arbre és allí, prenent llum i fent-me nosa.

Aquestes paraules meves van irritar el capità. Va donar un cop damunt la taula amb la mà plana, va alçar-se i m'agafà una solapa. (Allò que fa tanta ràbia.)

—No pot ésser, dic —repetí—. Si fos possible això, seria possible qualsevol cosa. Enteneu? S'hauria de repassar tot el que han dit els nostres savis i perdríem més temps del que sembla a primer cop d'ull. Estaríem ben arreglats si en els menjadors dels ciutadans qualssevol passessin coses tan extraordinàries! Els revolucionaris alçarien el cap, tornarien a discutir-nos la divinitat del rei, i qui sap si alguna potència, encuriosida, ens declararia la guerra. Ho compreneu?

—Sí. Però, a despit de tot, he tocat l'arbre amb les meves mans.

—Apa, apa, oblideu-ho. Compartiu amb mi, només, aquest secret, i l'Estat pagarà bé el vostre silenci.

Ja anava a arreglar un xec quan es mobilitzà la meva consciència. Vaig preguntar:

—Que és d'interès nacional, això?

—I tant!

—Doncs no vull ni un cèntim. Jo per la pàtria tot, sabeu? Podeu manar.

Al cap de quatre dies vaig rebre una carta del rei donant-me les gràcies. ¿I qui, amb això, no es sentiria ben pagat?

18. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu el conte següent de Pere Calders. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) el comportament dels dos personatges en el context en què els presenta la narració;

b) el recurs de l'humor que empra el narrador;

c) la llengua i l'estil.

[5 punts: 3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Fet d'armes

Un dia, fent guerra, vaig trobar-me separat de la meva gent, sense armes, sol i desemparat com mai. Em sentia una mica humiliat, perquè tot feia preveure que el meu concurs no devia ésser decisiu i la batalla feia via, amb un soroll i una quantitat de morts que esgarrifava.

Vaig asseure'm a la vora d'un camí per fer determinades reflexions sobre aquest estat de coses, i vet aquí que, de sobte, un paracaigudista vestit d'una manera estranya va prendre terra a prop meu. Sota la capa que portava, s'hi veia una metralladora i una bicicleta plegable, tot això dissimulat, és clar.

Va acostar-se'm i amb un accent estranger molt marcat em preguntà:

—Que em podríeu dir si vaig bé per a anar a l'Ajuntament d'aquest poblet?

(Per allí, la setmana passada, hi havia un poble.)

—No sigueu ase —vaig dir-li—. Se us veu de seguida que sou un enemic, i si aneu cap allí us agafaran.

Això el va desconcertar, i després de fer un soroll amb els dits que denotava la seva ràbia replicà:

—Ja m'ho semblava, que no ho havien previst tot —respongué—. Què em fa falta? Quin és el detall que m'acusa?

—Aquest uniforme que porteu és caducat. Fa més de dos anys que el nostre general el va suprimir, donant a entendre que els temps havien canviat. Aneu mal informats, vosaltres.

—L'hem tret d'un diccionari —va dir-me amb tristesa.

Es va asseure al meu costat, aguantant-se el cap amb les mans, segons sembla per pensar amb més garanties. Jo me'l mirava i de cop li vaig dir:

—Vós i jo el que hauríem de fer és barallar-nos. Si portés armes com vós ja us ho diria d'una altra manera…

—No —digué—, no valdria. De fet estem fora del camp de batalla i els resultats que obtinguéssim no serien homologats oficialment. El que hem de fer és mirar d'entrar al camp, i allí, si ens toca, ens les mesurarem.

Provàrem, fins a deu vegades, d'entrar a la batalla, però una paret de bales i de fum ho impedia. Per mirar de descobrir una escletxa, pujàrem en un petit turó que dominava l'espectacle. Des d'allí es veia que la guerra seguia amb una gran empenta i que hi havia tot el que podien demanar els generals.

L'enemic em digué:

—Vist des d'aquí fa l'efecte que, segons com hi entréssim, més aviat faríem nosa…

(Vaig fer que sí amb el cap.)

—… I, això no obstant, entre vós i jo hi ha una qüestió pendent —acabà.

Jo trobava que tenia tota la raó, i per tal d'ajudar-lo vaig suggerir:

—I si anéssim a cops de puny?

—No, tampoc. Devem un cert respecte al progrés, pel prestigi del vostre país i del meu. És difícil —digué—, és positivament difícil.

Pensant, vaig trobar una solució:

—Ja ho sé! Ens ho podem fer a la ratlleta.* Si guanyeu vós podeu usar el meu uniforme correcte i fer-me presoner; si guanyo jo, el presoner sereu vós i el material de guerra que porteu passarà a les nostres mans. Fet?

S'hi avingué, jugàrem i vaig guanyar jo. Aquella mateixa tarda, entrava al campament, portant el meu botí, i quan el general, ple de satisfacció pel meu treball, em va preguntar quina recompensa volia, li vaig dir que, si no li feia res, em quedaria la bicicleta.

* La *ratlleta* és un joc tradicional català que consisteix a fer una marca a terra (una ratlla), i els jugadors, per torns, llancen patacons des d'una distància determinada. El jugador que llança el patacó més proper a la marca es queda amb tots els patacons llançats.